

MALATYA İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN İMALAT SANAYİNDEKİ FİRMALARIN BİR ANKET KAPSAMI İÇERİSİNDE TANITILMASI VE FİNANSAL YAPILARININ ÖZET BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Şener DİLEK*

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Günümüzde özellikle geri kalmış yörelerin imalat sanayiilerini tanıtıcı ve uygulamaya dönük çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Bu yörelerin özelliklerini tanıtıcı, bölgenin sosyo-ekonomik yapısını dökümanlarla ortaya koyabilecek, sanayileşme birikiminin değişik yön ve cephelerini rakamlarla yansıtabilecek etüdlere büyük ihtiyaç vardır. Bu nedenle, Malatya ilinde faaliyet gösteren imalat sanayiindeki firmaların temel karakteristiklerini ve Malatyadaki imalat sanayiinin genel eğilimi hakkında bazı ipuçları elde edebilmek amacıyla bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu amaçla Malatya Ticaret ve Sanayii Odasına kayıtlı firmaların isim ve adresleri belirlenmiştir. Malatyada faaliyet gösteren hizmet ve ticaret nitelikli firmalar araştırma kapsamına alınmamış, araştırmanın ilgi alanını imalat firmaları oluşturmuştur. İmalat firmaları içinde de bir ayıklama yapılmıştır. Küçük ölçekli ve 10 kişiden az işçi çalıştıran imalat işletmeleri de araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Bu çerçeve içerisinde yapılan belirlemelere göre Malatyada halen imalat sanayinde faaliyet gösteren 20 firma bulunmaktadır. Bu 20 firma araştırma kapsamına alınmıştır.

Bu aşamadan sonra firmaların genel özelliklerini ve finansal yapılarını yansıtabilecek bir biçimde bir anket düzenlenmiş ilgili firmalara sunulmuştur. Anketteki bilgiler dışında belirli bir ölçüde "Follow-up" kişisel görüşme yoluna gidilmiş, ayrıca "Delphi Yöntemi"nden de faydalanılmış, tepe yöneticilerin görüş ve düşünceleri ayıklanarak ağırlıklı görüşün ortaya konmasına çalışılmıştır. Ancak, hemen belirtelim ki, verilen cevapların bir kısmı amaca hizmet edemeyecek kadar yetersiz olduğundan eldeki mevcut bilgi ve dökümanların çerçevesinde veriler değerlendirilerek sistematik bir biçimde aktarılmaya çalışılmıştır.

(* İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

2. ARAŞTIRMA KAPSAMINA GİDER FİRMALARIN TANITILMASI

2.1. FİRMALARIN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

Firmaların sektörler itibariyle sayısal dağılımı tablo: 1 de gösterilmiştir.

Tablo : 1 Firmaların sektörel Dağılımı ve Toplam içindeki payı

Sektör	Firma Sayısı	Dağılım %
1. Gıda	8	0.40
2. Yem Sanayi	1	0.05
3. İplik - Tekstil	4	0.20
4. Konfeksiyon	1	0.05
5. Yapı Malzemeleri	2	0.10
6. Orman Ürünleri	1	0.05
Tüketim Malları sanayi toplamı	17	0.85
7. Makine Sanayi	3	0.15
Ara Malları Sanayi toplamı	3	0.15
TOPLAM	3	0.15

Tablo: 1'den izleneceği gibi, Malatya ilindeki imalat sanayinde araştırma kapsamına giren firmaların sektörler itibariyle dağılımının % 85'ini Tüketim malları sanayii oluşturmaktadır. Tüketim malları sanayisinin ağırlığını ise toplam sektörler içinde % 40, tüketim malları sanayi toplamı içinde % 47 dağılımı ile gıda sanayi oluşturmaktadır.

Malatyada tüketim malları sanayisi genel karakteristiği ile küçük ölçekte kuruluşlar olup, yerel talebe cevap verebilecek bir özellik taşımaktadırlar.

Ara malları sanayisinin toplam içindeki payı % 15'e ulaşmaktadır. Kalkınmakta olan yörelerde uzun dönemde ara ve yatırım malları üretebilen sanayilere öncelik verilmesi bölgesel kalkınma açısından önem taşımaktadır. Ancak, Malatyadaki sanayi kuruluşları üretim faktörlerinin organizasyonunu temel alabilecek bir görünümde değildir. Küçük çapta kuruluşlar ve gıda sanayi kurma eğilimi canlılığını sürdürmektedir. Bu nedenle ara ve yatırım malları üretebilecek bir sanayileşme olgusu henüz oluşmamıştır. İlde ekonomik gelişmenin Talep-Tüketim cephesine cevap verebilecek bir eğilim mevcuttur.

2.2. FİRMALARIN HUKUKİ ŞEKİLLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Araştırma kapsamına giren firmaların 15'i anonim şirket, 5 ise limited şirkettir. Dağılım olarak ifade edersek şirketlerin % 75'i anonim şirket, % 25'i limited şirkettir (Tablo: 2).

Tablo: 2 Firmaların hukuki şekilleri

Hukuki Şekil	Frekans ve % dağılımı	Frekans (f)	Dağılım (%)
Anonim Şirket		15	0.75
Limited Şirket		5	0.25
Toplam		20	1.00

Limitid şirketlerin 3'ü gıda sanayiinde, 1'i konfeksiyon, 1'i ise Yapı Malzemeleri sanayiindedir.

2.3. FİRMALARIN KURULUŞ YILLARINA GÖRE DAĞILIMI

Firmaların kuruluş yıllarına göre dağılımı tablo:3'den izlenebilir.

Tablo : 3 Firmaların kuruluş yıllarına göre sayısal dağılımı

Yıllar	Frekans(f)	Dağılım (%)
1970'den önce	3	0.15
1970 - 1980	12	0.60
1980 - 1985	3	0.15
1985'den sonra	2	0.10
Toplam	20	1.00

Mevcut firmaların % 15'i 1970'den önce, % 60'ı 1970 - 1980 yılları arasında kurulmuştur. 1980 - 1985 yıllarında bu oranın bir hayli düştüğü, 1985'den sonra da daha fazla oranda bir düşüş görülmektedir. Dağılımdaki bu düşüş, Türk ekonomisinde 1980'den sonra uygulanan politikalarla ilgili olarak yorumlanabilir. Ayrıca, durum bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, bölgedeki sermayenin eğilimi, sanayide beklenen kârların yetersizliği gibi açılardan da değerlendirilebilir.

2.4. FİRMALARIN ORTAK SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI

Tablo: 4 Malatyada anket kapsamına giren firmaların ortak sayılarına göre dağılımını göstermektedir.

Tablo: 4 Firmaların ortak sayılarına göre dağılımı

Ortak sayısı	Frekans (f)	Dağılım (%)
10'dan az	14	0.70
10 - 50 arası	2	0.10
50 - 200 arası	1	0.05
200 - 500 arası	1	0.05
500'den çok	2	0.10
Toplam	20	1.00

Firmaların % 70'inde ortak sayısı 10'dan azdır. 10-50 arası dağılımı da dikkate aldığımızda, Malatyada imalat sanayinde faaliyet gösteren şirketlerin % 80'inde ortak sayısı 5-50 arasında olduğu görülmektedir. Ancak, konuya sermayenin aidiyeti açısından yaklaşıldığımızda sözkonusu oranın anlamını yitirdiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo: 5 Sermayenin ortaklar arasındaki dağılımı

Ortak Sayısı	Sermayenin dağılımı
150	0.51'inden fazlası 1 kişiye ait
408	0.92,89'u bir kamu kuruluşu
1193	0.51'den fazlası 2 kişiye ait
1469	0.92'si 5 tüzel kişi

Tablo 5'den izlenilebileceği gibi, sermayenin ortaklara uyumlu ve dengeli bir biçimde dağılımı bakımından hemen hemen hiçbir şirket'in halka açılmış bir şirket görünümünde olmadıkları anlaşılmaktadır. Şirketlerin halka açılmamasının pek çok sebepleri vardır. Küçük tasarrufları biriktirebilecek ve sanayi kesimine ulaştırabilecek hukuki, sosyal, iktisadi ve psikolojik ortam oluşmamıştır. Yatırımlardan beklenen kâr motifi düşüktür. Genelde halkın gelir düzeyinin üzerinde enflasyonun olumsuz etkileri vardır. Ayrıca, sanayi kesiminde sonuca ulaşamayan girişimler ve kötü örnekler, yatırım devresinin uzun sürmesi, bürokratik engeller ve şark insanın psikolojik yapısı, ferdiyetçilik ve birlikte paylaşmak gibi hislerin yetersizliği ve benzeri faktörler sermaye birikiminin oluşmasına ve halka açılmasına imkan sağlayamamaktadır.

2.5. FİRMALARIN İŞÇİ SAYISINA GÖRE DAĞILIMI

Firmaların işçi sayısına göre dağılımı tablo: 6'da gösterilmiştir.

Tablo: 6 Firmaların işçi sayısına göre dağılımı

İşçi sayısı	Frekans(1f)	Dağılım (%)
10 - 20 arası	6	0.30
20 - 30 arası	4	0.20
30 - 50 arası	5	0.25
50 - 100 arası	1	0.05
100 - 300 arası	3	0.15
300'den fazla	1	0.05
Toplam	20	1.00

Mevcut firmaların % 75'inde işçi sayısı 50'den azdır. İşçi sayısının az olması şirketlerin büyüklükleri hakkında bir gösterge olabildiği gibi, firmaların tam kapasite ile çalışmadıklarının da bir işareti sayılabilir. Öte yandan, şirketlerin birçoğunda üretim atölye bazında yürütülmekte olduğundan yeterli düzeyde bir üretim sistemi kurulamadığından üretim sistemindeki yapısal çarpıklık firmaların işçi ve istihdam politikalarına olumsuz etki etmektedir.

Tablonun değerlendirilmesinden de anlaşılacağı gibi, Anket kapsamına alınan Malatya'daki firmalar genellikle küçük çapta faaliyet gösteren birer imalat atölyesi niteliğini taşımaktadırlar.

2.6. FİRMALARIN DEPARTMANLARA GÖRE DAĞILIMI

Anket kapsamına alınan firmaların işletme fonksiyonlarını nasıl ve ne ölçüde yerine getirebildiklerini ortaya koyabilmek amacıyla tablo: 7 düzenlenmiştir.

Tablo: 7 Firmaların departmanlara göre dağılımı

Departmanlar	Frekans (F)	Dağılım %
Muhasebe	20	0.100
Üretim	14	0.70
Pazarlama	14	0.70
Personel	4	0.20
Finans	3	0.15
Araştırma ve Geliştirme	1	0.05
Halkla ilişkiler	-	-

Tablodan anlaşıldığı gibi firmaların tümünde muhasebe bölümü, % 70'inde Üretim ve pazarlama bölümü, % 20'sinde Personel bölümü, % 15'inde Finansman bölümü, % 5'inde araştırma ve geliştirme bölümü bulunmaktadır. Halkla ilişkiler bölümü hiçbir firma mevcut değildir.

Tablo: 7'de gösterilen bölümlerin gerçekten firmaların bünyesinde fonksiyonel bir ilişkiyi sistematik bir biçimde gösterebilecek bir yapıda olduğunu söylemek fevkalade bir iyimserlik olur. Anket değerlendirmelere göre hiçbir firmanın organizasyon el kitabı mevcut değildir. 3 işletme dışında hiçbir işletmede organizasyon şeması bulunmamaktadır. Organizasyon şeması bulunduğunu söyleyen işletmelerde de şema gayet basit ve yetersizdir. Bölümler arasında fonksiyonel ilişki, ekip halinde çalışmak ve dengeli iş bölümü cılız ve amaçlara hizmet edemeyecek derecede cansızdır. Bölümler dışardan genellikle uyarı alamayacak bir biçimdedir. Firmaların hiçbir elemanlarını herhangi bir meslek kuruluşuna veya devletin düzenlediği kurs, seminer ve benzeri eğitici ve öğretici çalışmalara göndermemişlerdir.

3. FİRMALARDA MUHASEBE ORGANİZASYONU VE FİNANSAL BİLGİ AKIŞININ TANITILMASI

Anket değerlendirmelerine göre firmaların % 70'inde düzenli muhasebe kayıt ve bilgi sistemi kurulamamıştır. Muhasebe, işletme yönetimine bilgi verebilecek ve faaliyetlerinin kontrolünü sağlayabilecek bir görünümde değildir. İzlenildiği kadarıyla, muhasebe sistemi çarpık, yetersiz ve kendi içine kapanıktır. Muhasebe teorisi ve genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile bağdaşmayan yanlış, değişik uygulamalara rastlanmıştır. Birçok firmada muhasebe sistemi, çok ilkel şekillerde yürütülmektedir. Hemen hemen hiçbir firmada muhasebenin dökümantasyon görevini yüklenecek yapıda olmadığı görülmüştür. Muhasebenin hesap verme ve bilgi sağlama görevi de yetersiz ve sağlıksızdır. Muhasebe bilgi ve dökümanları genellikle vergi yasaları ve ilgili mevzuatın gereğini yerine getirmek amacıyla hazırlanan zorunlu belgeler şeklinde değerlendirilmektedir. Kısacası, muhasebe firma için bir külfet, bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Finans departmanı olmayan firmalar, bu görevin muhasebe tarafından yürütüldüğünü ve böyle bir departmana ihtiyaç duymadıklarını söylemişlerdir. Firmaların uzun dönemli amaçlarını belirleyecek, finansal faaliyetleri etkin bir biçimde yürütebilecek ve yönlendirebilecek yıllık ve uzun dönemli finansal plan ve programlar, bütçeler hiçbir firmada hazırlanmamaktadır. Firmaların hiçbirinde finansal planlama, mali ilişkiler, mali istihbarat, finansal muhasebe, planlama ve bütçeleme gibi muhasebe organizasyonunun alt fonksiyon ve iş gruplarını yansıtabilecek bir şekilde düzenlemeye gitmedikleri görülmektedir.

Anket değerlendirmelere göre, firmaların % 80'inde faaliyet sonuçlarının yorum ve kontrolünü sağlayabilecek bir rapor sistemine gidilmemiştir. Hemen hemen bütün firmalarda muhasebe sistemi (!) gizlilik içerisinde yürütülmektedir. Bilgi akışı sağlıklı ve sürekli değildir. Muhasebe departmanında çalıştırılan personel, genellikle eğitim, iş deneyimi ve kişisel özellikler itibariyle yetersizdir.

4. FİRMALARIN FİNANSAL YAPILARININ TANITILMASI

4.1 FİRMALARIN NOMİNAL SERMAYELERİ

Anket kapsamına giren firmaların sermayelerinin % dağılımı tablo: 8'e çıkartılmıştır. Tablodaki veriler 1987 yılına aittir.

Tablo: 8 Firmaların nominal sermayelerinin % dağılımı

Nominal Sermaye	Frekans (f)	Dağılım %
1 - 10 milyon	7	0.35
20 - 25 milyon	2	0.10
40 - 50 milyon	3	0.15
200 - 360 milyon	4	0.20
1 - 5 milyar	4	0.20
Toplam	20	1.00

Tablodan görüleceği gibi, firmaların % 35'inin nominal sermayeleri 1 ile 10 milyon arasındadır. Firmaların % 60'ında nominal sermaye 1 ile 50 milyon arasındadır. Mevcut firmaların ancak % 20'sinde nominal sermaye 1 milyar'ın üzerindedir.

Sermayenin 1987 yılı itibariyle sektörlere göre dağılımı Malatya'daki mevcut imalat sektörlerindeki nominal sermayenin tanıtılması açısından önem taşıdığından tablo: 9 bu amaçla hazırlanmıştır.

**TABLO : 9 MALATYA İLİ İMALAT SANAYİNDE ANKET KAPSAMI-
NA GİREN ŞİRKETLERİN NOMİNAL VE ÖZ
SERMAYELERİNİN 1987 YILI İTİBARIYLA SEKTÖRLERE
GÖRE DAĞILIMI**

Sektör	Nominal Sermaye	Öz Sermaye
GIDA:		
- un	50.000.000	53.386.037
- un	5.100.000	19.968.415
- un	40.000.000	118.957.446
- un (limited)	3.500.000	58.728.768
- un (limited)	8.000.000	17.272.424
Kaysı kurutma	40.000.000	(-2.305.976.979)
- Kaysı imalat (limited)	20.000.000	62.330.665
- Gıda Maddesi	10.000.000	27.439.020
- Yem sanayi	200.000.000	293.281.174
DOKUMA - İPLİK:		
- İplik	1.300.000.000	4.311.332.298
- Tekstil	360.000.000	208.865.895
- İplik	5.000.000.000	4.999.176.376
- İplik	4.625.000.000	(-12.342.460.814)
- Konfeksiyon (limited)	3.000.000	4.689.264
YAPI - MALZEME:		
- Tuğla-Kremit(limited)	1.700.000	20.727.815
- Kireç	10.000.000	33.326.308
ORMAN ÜRÜNLERİ:		
- Mobilya	300.000.000	242.628.538
MAKİNA SANAYİ:		
- Çelik	1.000.000	66.550.547
- Aki	24.000.000	26.006.901
Aransformator	1.200.000.000	3.425.667.797

Tablo:9 Malatya'daki firmaların sektörler itibariyle nominal sermayelerini mutlak değer olarak ifade etmektedir. Tablodan izleneleceği gibi, tüm şirketler dikkate alındığında nominal sermayenin en düşük 1 milyon TL en yüksek 5 milyar TL olduğu görülmektedir. Durum limited şirketler açısından değerlendirildiğinde Limited şirketlerde nominal sermayenin anonim şirketlere oranla daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Nominal Sermayenin sektörler itibariyle dağılımına baktığımızda gıda sanayiinde nominal sermayenin en düşük 3,5 milyon en yüksek 50 milyon TL olduğu görülmektedir. Bütün sanayi kolları içerisinde mutlak değer olarak en fazla nominal sermayenin Dokuma-iplik sanayiinde olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2 FİRMALARIN ÖZ SERMAYELERİ

Tablo: 10 firmaların öz sermayelerinin 1987 yılı itibariyle % dağılımını göstermektedir. Anket kapsamına alınan firmaların öz sermayeleri hesap edilirken işletmede mevcut sermayeye varsa dağıtılmamış kârlar, yedek akçeler, dönem kârları ilave edilmiş varsa dönem zararı ve geçmiş dönem zararları hesap edilen bu tutardan çıkartılmıştır.

TABLO: 10 Firmaların Öz Sermayelerinin % dağılımı

Öz Sermaye	Frekans (f)	Dağılım %
(-2 - 13 Milyar) (-)	2	0.10
4 - 5 milyon	1	0.05
10 - 20 milyon	6	0.30
50 - 70 milyon	4	0.20
100 - 300 milyon	4	0.20
3 - 5 milyar	3	0.15
Toplam	20	1.00

Tablo: 10'dan izlenileceği gibi, firmaların % 10'unda öz sermaye olumsuzdur. Mevcut firmaların iki firmada, dönem zararları ve geçmiş yıl zararlarını dikkate aldığımızda, bu firmalarda öz sermayenin negatif olduğu görülmektedir. Öz sermayenin dağılım itibariyle % 55'i 4 ile 70 milyon TL arasındadır. Firmaların ancak % 20 sinde öz sermaye 100 milyon ile 300 milyon TL arasında, % 15'inde ise öz sermaye 3 ile 5 milyar arasındadır.

Tablo: 9'da, Öz sermayeler mutlak değer olarak gösterilmiştir. Tablo:9'u değerlendirdiğimizde, mevcut şirketlerin % 25'inde nominal sermayeye oranla öz sermayenin azaldığı görülmektedir.

Firmaların öz sermayelerindeki artış veya azalışın firmaların kuruluş yıllarından itibaren ilişkisini belirleyebilmek amacıyla bir

değerlendirme yapmaya gayret gösterdik. Ancak anket formlarında verilen bilgiler kuruluş yılı-öz sermaye ilişkisini ortaya koyabilecek nitelikte olmadığından bu korelasyonu ortaya koyabilmek imkanımız olamadı. Bu nedenle kuruluş yılı eski olan firmalarda öz sermaye oranını ne ölçüde arttırdığı izlenememiştir.

4.3. FİRMALARIN DÖNEM KÂRLARI

Anket kapsamına alınan firmaların 1987 yılı itibariyle dönem kârları tablo: 11'de gösterilmiştir.

Tablodan anlaşıldığı gibi, mevcut firmaların % 25'i 1987 yılını zararla kapatmıştır. Dönem mkârı, 1987 yılı itibariyle % 25'inde 1 ile 7 milyon TL, % 25'inde 10 ile 25 milyon arasındadır. Firmaların hiçbirisi milyar TL'ya ulaşabilecek bir kâra tırmanamamıştır.

TABLO: 11 Firmaların dönem karlarının dağılımı (1987)

Dönem kârı	Frekans(f)	Dağılım %
- Zarar	5	0.25
1 - 7 milyon	5	0.25
10 - 25 milyon	5	0.25
40 - 60 milyon	3	0.15
160 - 170 milyon	1	0.05
900 - 980 milyon	1	0.05
Toplam	20	1.00

Tablo: 12'de firmaların 1987 yılı itibariyle dönem kârlarının sektörler itibariyle dağılımı mutlak değer olarak verilmiştir. Ayrıca, her bir firmanın Dönem kârı / Öz sermaye oranı ile Dönem kârı / toplam varlık oranları da tabloda gösterilmiştir.

Firmaların Dönem kârı / Öz sermaye oranlarına bakıldığında mevcut firmaların % 30'unda bu oran negatif çıkmaktadırlar. Ve oran anlamını yitirmektedir. Öte yandan firmaların % 15'inde Dönem kârı / Öz sermaye oranının % 10'un altında olduğu görülmektedir. Firmaların % 40'ında söz konusu oran'ın % 30'un altında olduğu anlaşılmaktadır. Mevcut şirketlerin ancak % 20'sinde Dönem kârı / Öz sermaye oranının % 65 ile % 95 arasında olduğu görülmektedir. İlk bakışta % 20'lik bu oranın yüksek olduğu kanaati ortaya çıkabilir. Ancak, Dönem kârı / Toplam varlık oranları ile bu firmaları değerlendirdiğimizde, sözkonusu

oranların anlamlarını kaybettiklerini görmekteyiz. Gerçekten yatırım verimliliği açısından Dönem kârı / Toplam varlık oranının diğer orana nispetle firmaların kârlılık durumlarını ortaya koymakta daha gerçekçi bir oran olduğu söylenebilir. Bu açıdan yani, Dönem kârı / Toplam varlık oranına bakıldığında firmaların % 25'inde bu oranın bir anlara taşımadığı negatif olduğu görülür. Öte yandan mevcut firmaların % 60'ında Dönem kârı / Toplam varlık oranının % 25'in altında olduğu anlaşılmaktadır.

**TABLO : 12 MALATYA İLİ İMALAT SANAYİNDE ANKET KAPSAMI-
NA GİREN ŞİRKETLERİN 1987 YILI DÖNEM KÂRLARI-
NIN SEKTÖRLER İTİBARIYLA DAĞILIMI**

Sektör	Dönem Kârı	D.Kârı / Öz Sermaye	D. Kârı Topl. Varlık
GIDA SANAYİİ:			
- Un	3.494.120	0.065	0.02
- Un	13.848.415	0.69	0.08
- Un	16.096.205	0.135	0.095
- Un (Limited)	23.579.103	0.40	0.235
- Un (Limited)	3.416.681	0.19	0.033
- Kaysı Kurutma	49.983.598	(-)	0.019
- kaysı İmalat (Limited)	42.330.665	0.679	0.65
- Gıda Maddesi	6.250.401	0.22	0.147
- Yem Sanayii	55.206.508	0.188	0.116
DOKUMA - İPLİK:			
- İplik	169.577.277	0.039	0.011
- Tekstil	(-368.544.552)	-	-
- İplik	(-43.131.862)	-	-
- İplik	(-)	-	-
- Konfeksiyon (Limited)	1.653.899	0.352	0.203
YAPI - MALZEME:			
- Tuğla-Kremit (Limited)	18.687.815	0.90	0.296
- Kireç	23.338.308	0.70	0.41
ORMAN ÜRÜNLERİ:			
- Mobilya	(- 57.371.462)	-	-
MAKİNA SANAYİİ:			
- Çelik	(- 167.732)	-	-
- Akü	2.006.901	0.077	0.046
- Transformatör	979.256.712	0.285	0.14

Ülkemizde yaşanan enflasyon oranlarını dikkate aldığımızda Malatya İmalat sanayiindeki firmaların kârlarının yatırımların verimliliği açısından hiçbir cazip yönü kalmamaktadır. Kârlardaki bu yetersizlik, sermaye piyasasının oluşumu ve küçük tasarruf sahiplerinin sanayine kanalize edilmesine büyük ölçüde olumsuz etki yapmaktadır. Öte yandan sanayileşme sürecinin devre olarak sürmesi, halkın da sanayileşme konusunda bilgi yetersizliği, başarısız girişimler halka açılabilme imkânını fiilen ortadan kaldıracabilecek temel sebepler olmaktadır.

4.4 FİRMALARIN KISA VADELİ BORÇLARI

Anket kapsamına alınan firmaların 1987 yılı itibariyle kısa vadeli borçlarının dağılımı tablo: 13'de gösterilmiştir.

TABLO:13 Firmaların kısa vadeli borçlarının dağılımı

Kası vadedeli borçlar	Frekans (f)	Dağılım %
- Önemsiz	1	0.05
700 bin - 900 bin	2	0.10
2 milyon - 20 milyon	7	0.35
30 milyon - 100 milyon	5	0.25
400 milyon - 900 milyon	2	0.10
3 milyar - 6 milyar	3	0.15
Toplam	20	1.00

Tablodan takip edileceği gibi, firmaların % 15'inde kısa vadeli borçlar 1 milyon TL'in altında olduğu için fazla önem taşımamaktadır. Mevcut firmaların % 55'inde kısa vadeli borçlar 2 ile 100 milyon arasındadır. Firmaların % 25'inde ise, borç yükü bir hayli ağırdır.

Firmaların kısa vadeli borçlarının sektörler itibariyle daha ayrıntılı bir görünümünü tablo: 14 vermektedir. Bu tabloda 1987 yılı itibariyle firmaların kısa vadeli borçları mutlak değer olarak gösterildiği gibi, kısa vadeli borçlar / toplam varlık oranı da verilmiştir. Bu oranı dikkate alarak bir değerlendirme yaptığımızda mevcut şirketlerin % 25'inde kısa vadeli borçların toplam varlıklar içindeki payı oranlamaya girmeyecek derecede önemsizdir. Sözkonusu olan firmaların % 10'unda % 12 ile % 20 arasındadır. Firmaların % 40'ında ise Kısa vadeli borçlar / Toplam varlıklar oranı % 30 ile % 50 arasındadır. Aynı şekilde mevcut şirketlerin % 20 sinde aynı oranın % 50 ile % 79 arasında olduğu görülmektedir.

Malatya imalat sanayiindeki mevcut firmaların kısa vadeli borçları ile toplam varlıkları arasındaki ilişkiyi tekrar gözden geçirdiğimizde mevcut firmaların % 25'inde kısa vadeli borçlar oranlamaya girmeyecek derecede küçük iken, % 20'sinde ise % 50 ile % 79 kadar yükselmektedir. Malatyadaki imalat sanayinin görünümü bir ucu finansal açıdan fevkalade riskli, diğer ucu ise önemsiz kısa vadeli borçlardan oluşan bir bünye olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısa vadeli borçların ayrıntılarını verebilecek döküman elde edemediğimizden, kısa vadeli borçların özelliklerini yansıtabilecek bir değerlendirme yapılamamıştır.

TABLO: 14: 1987 YILI İTİBARIYLA MALATYA İLİ İMALAT SANAYİNDE ANKET KAPSAMINA GİREN ŞİRKETLERİN KISA VE UZUN VADELİ BORÇLARIN SEKTÖRLER İTİBARIYLA DAĞILIMI

Sektör	Kısa Vadeli Borç	Uzun Vadeli Borç	K.V.B/ Top.Varl.	U.V.B/ Top.V.	Top.Borç T. Var.
GIDA:					
- Un	92.721.464	-	0.576	-	0.576
- Un	64.784.369	20.000.000	0.38	0.117	0.407
- Un	791.792	25.000.000	0.004	0.148	0.152
- Un (Limited)	12.690.514	-	0.126	-	0.126
- Un (Limited)	80.017.314	-	0.786	-	0.786
- Kaysı Kurutma	496.075.023	1.974.419.372	0.192	0.765	0.957
- Kaysı İmalat (Limited)	2.644.500	-	0.04	-	0.04
- Gıda Maddesi	17.173.870	-	0.406	-	0.406
- Yem Sanayii	85.500.022	-	0.18	-	0.18
DOKUMA - İPLİK:					
- İplik	5.026.808.157	1.796.315.980	0.352	0.126	0.478
- Tekstil	852.333.784	352.248.472	0.602	0.249	0.852
- İplik	823.624	-	0.00015	-	0.00015
- İplik	5.966.109.703	6.001.361.111	0.35	0.353	0.705
- Konfeksiyon (Limited)	3.416.424	-	0.42	-	0.42
YAPI - MALZEME:					
- Tuğla-Kremit (Limited)	31.719.603	-	0.503	-	0.319
- Kireç	18.091.689	-	0.319	-	0.319
ORMAN ÜRÜNLERİ:					
- Mobilya	7.362.840	441.849.432	0.009	0.589	0.599
MAKİNA SANAYİİ:					
- Çelik	-	-	-	-	-
- Akü	14.694.930	-	0.34	-	0.34
- Transformatör	3.018.087.319	516.312.383	0.433	0.126	0.478

4. FİRMALARIN UZUN VADELİ BORÇLARI

Firmaların 1987 yılı itibariyle uzun vadeli borçlarının dağılımı tablo: 15 de gösterilmiştir.

TABLO: 15 Firmaların uzun vadeli borçlarının dağılımı

Uzun vadeli borçlar	Frekans (f)	Dağılım %
-	12	0.60
20 milyon - 25 milyon	2	0.10
350 milyon - 520 milyon	3	0.15
1 milyar 700 milyon - 6 mil. 100 mil.	3	0.15

Tablo incelendiğinde mevcut firmaların % 60'ının uzun vadeli borcunun bulunmadığı ya da uzun vadeli borç kullanmadığı anlaşılmaktadır. 1987 yılı itibariyle firmaların % 10'unun uzun vadeli borcu 20 milyon ile 25 milyon arasındadır. Aynı şekilde % 15'i 350 milyon ile TL'lik uzun vadeli borcu, % 15 de 1 milyar 700 milyon TL ile 6 milyar yüz milyon liralık uzun vadeli borç yükümlülüğünün altındadır.

Uzun vadeli borcun toplam varlıklar içindeki payını sektörler itibariyle görebilmek için tablo: 14'e bakılmalıdır. Tablo: 14'den izlenilebileceği gibi, firmaların % 25'inde uzun vadeli borç / toplam varlıklar oranı % 7 ile % 25 arasındadır. Firmaların % 10'unda söz konusu oran % 35 ile % 59 arasında değişmektedir. Aynı şekilde, firmaların % 0.5'inde bu oran % 76.5 dir.

Anket formları değerlendirildiğinde uzun vadeli borç kullanan firmaların uzun vadeli borçlarının bankalardan sağlanan krediler olduğu anlaşılmaktadır. Firmaların hiçbirisi tahvil ihracına gitmemiştir. Firmaların dönem kârları dikkate alındığında hiçbir firmanın tahvil faizini ödeyebilecek güçte güçlü bir finansal yapıya sahip olmadığı açık bir şekilde görülmektedir.

4.6 FİRMALARIN TOPLAM BORÇLARI

Firmaların toplam borçlarının toplam varlıklar içindeki payını hesap etmek ve firmaların ne ölçüde risk altına girdiklerini ortaya koymak, finansal bünyelerinin yeterliliğini tartışabilmek için Toplam borç / Toplam varlıklar rasyonunun bilinmesine gerek duyulur.

Tablo: 14'den sözkonusu rasyo izlenebilir. Bu oranları kaba hatları ile değerlendirdiğimizde, firmaların % 15'inde oranın bir önem taşımadığını görmekteyiz. Firmaların % 15'inde bu oranın % 12 ile % 18

arasında olduğu anlaşılmaktadır. Firmaların % 35'inde oran % 30 ile: 50 arasındadır. Aynı şekilde firmaların % 15'inde ise sözkonusu oranını % 50 ile % 60 arasında olduğu görülmektedir. Mevcut firmaların % 20'sinde Toplam borç / Toplam varlık oranı % 70 ile % 96 arasındadır.

Bu noktaya kadar verilen rakamlar ve yapılan değerlendirmeler gösteriyor ki, Mâlatelyada imalat sanayinde faaliyet gösteren hemen hemen firmaların finansal yapıları çarpık ve yetersizdir. Yatırım kârlılığı fevkalade düşüktür. Enflasyonun kârlar üzerindeki olumsuz etkisini de dikkate aldığımızda firmaların rantabl ve verimli bir biçimde çalışmadıkları anlaşılmaktadır. Özellikle firmaların % 20 'sinde Toplam borç/ Toplam varlık oranının % 70 ile % 96 arasında olması durumun ne ölçüde ciddi olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan mevcut firmalar Borç / Öz sermaye dengesini kuramamışlardır. Bu dengenin kurulmasının önemli nedenleri ülkemizde yaşanan enflasyonun kısa süreli fon ihtiyaçlarını daha fazla artırması buna karşı uzun vadeli fon arzu üzerinde olumsuz etkiler yapmasıdır. Öte yandan, firma mülkiyetlerinin belirli kişi veya ailelerde toplanması, ayrıca firmaların daha fazla kısa vadeli kredi kullanma zorunda kalmaları bu dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

4.7 FİRMALARIN SABİT AKTİFLERİ

Firmaların sabit aktiflerinin 1987 yılı itibariyle dağılımı tablo: 16'da gösterilmiştir.

TABLO: 16 Firmaların sabit aktiflerinin dağılımı

Sabit aktifler	Frekans (f)	Dağılım %
- Onemsiz	3	0.15
2 milyon - 50 milyon	8	0.40
100 milyon - 150 milyon	3	0.15
350 milyon - 600 milyon	2	0.10
1 milyar - 16 milyar	4	0.20

Tablodan izlenilebileceği gibi, firmaların % 15'inde sabit aktifler değerlendirmeye giremeyecek derecede azdır. Firmaların % 40'ında ise, sabit aktifler 2 ile 50 milyon TL arasındadır. Bu iki oran birlikte değerlendirildiğinde mevcut firmaların % 55'in emek - yoğun teknoloji kullandıkları, imalat sanayii standartlarından ziyade sabit niteliğinde birer işyerleri oldukları söylenebilir. Firmaların % 20'sinde sabit aktifler 1 ile 16 milyar arasında değişmektedir. Bu firmaların belli ölçülerde sermaye - yoğun işletmeler oldukları ifade edilebilir.

Anket kapsamına alınan firmaların 1987 yılı itibariyle sabit aktiflerinin sektörler itibariyle dağılımı tablo: 17'de verilmiştir. Tablo sabit aktifleri sektörler itibariyle mutlak değerleri itibariyle verdiği gibi, ayrıca sabit aktiflerin toplam aktifler içindeki payını da oransal olarak vermektedir. Söz konusu oran toplam varlıklar ile sabit aktiflerin ilişkisini ortaya koymaktadır. Ancak, oran değerlendirilirken değerlendirmenin dikkatle yapılması gerekmektedir. Çünkü sabit aktifler bilançoda defter değerleriyle gösterildiğinden kuruluş yılı itibariyle eski işletmelerde sabit kıymetler alış yıllarındaki satınalma değerleri ile ifade edildikleri için oran ilişkisi tam yansıtamaz. Daha anlamlı bir yoruma ulaşabilmek için enflasyonun defter değerleri üzerindeki etkilerini dikkate almak, firmaların yeniden değerlendirmeye gidip gitmediklerini araştırmak gerekir.

TABLO: 17 Firmaların sabit aktiflerinin 1987 yılı itibariyle sektörlere göre dağılımı

Sektör	Sabit aktifler	Sabit Ak./Top.Varlık
GIDA:		
- Un	85.137.505	0.529
- Un	49.439.682	0.29
- Un	106.508.508	0.63
- Un (limited)	23.988.412	0.23
- Un (limited)	18.367.122	0.18
- Kaysı kurutma	113.134.054	0.043
- Kaysı imalat(limited)	8.087.750	0.12
- Gıda Maddesi	-	-
- Yem sanayi	139.762.770	0.294
DOKUMA - İPLİK:		
- İplik	6.833.003.789	0.479
- Tekstil	1.208.169.004	0.854
- İplik	362.384.390	0.069
- İplik	15.277.143.142	0.90
-Konfeksiyon (limited)	-	-
YAPI - MALZEME:		
- Tuğla-Kremite (limited)	14.557.821	0.23
- Kireç	2.485.201	0.043
ORMAN ÜRÜNLERİ:		
- Mobilya	577.400.634	0.77
MAKİNA SANAYİ:		
- Çelik	-	-
- Akü	2.628.131	0.06
- Transformator	2.661.825.979	0.38

5. SONUÇ

Malatya imalat sanayisinin genel görünümü ve imalat sanayindeki firmaların finansal yapıları özet olarak şöyle değerlendirilebilir:

Malatyada sanayileşme olgusunun uzun bir geçmişi yoktur. Malatyada sanayileşme hareketi bölgesel kalkınmaya güç verebilecek, ara ve yatırım malları üretebilecek bir dinamizim taşımamaktadır. İmalat sanayi genelde basit teknolojilerden kurulmuş, ekonomik gelişmenin talep-tüketim cephesine cevap verebilen bir yapı taşımaktadır. Malatyada sektörler itibariyle tüketim sanayi ağırlık taşımakta ve yerel ihtiyaçlara cevap vermektedir.

Firmalarda fonksiyonel uzlaşmaya dayanan bir iş bölümü henüz kurulamamıştır. İşletmecilik anlayışı genellikle basit, sistemden uzak ve dışarıya açık değildir. Yönetimin, modern organizasyonun firmaların başarıları üzerindeki etkileri yeterli ölçüde anlaşılammıştır. Arşivleme ve bilgi üretimi yoktur. Muhasebe işlemleri ve kayıt sistemleri yetersiz ve çarpıktır.

Firmaların finansal sorunları ciddi ve yapısal bir nitelik taşımaktadır. Finansal yapı, hacim ve kompozisyon yönünden kontrol altında değildir. Özkaynak - yabancı kaynak dengesi henüz kurulamamıştır. Öz kaynak sahiplerinin taşıdığı finansal risk çok yüksektir. Bir tarafta hiç yabancı kaynak kullanmayan firmalara, diğer tarafta çok ağır borç yükü altına girmiş firmalara rastlanmaktadır. Finansal yapı ölçülü bir biçimde finanse edilmemiştir.

Malatyanın sosyo-kültürel ve ekonomik karakteri sermaye ve para piyasalarının oluşabilmesine uygun bir ortamda değildir. Yörede bireysel işletmecilik fikri yaygındır. Gelir ve mülkiyet ilişkilerinde örf ve adetlerin ağırlığı vardır. Merkezi eğilim kuvvetlidir. Şirketler genellikle kapalı aile tipi şirketlerdir. Anonim şirketlerin hiçbiri tahvil çıkartmamıştır. Tahvil faiz oranları şirket kazançlarının çok üstünde olduğu için uzun süreli fon sağlama yolları büyük ölçüde kapalıdır.

Malatya imalat sanayisinin kâr motifi ve yatırım alternatifleri açısından önemsenebilecek cazip bir tarafı yoktur. Kârlar mutlak değer ve yüzde olarak çok düşük ve yetersizdir. Bu nedenle şirketlerin kendi bünyelerinden kaynak sağlayabilme şansları henüz mevcut değildir. Kâr motifi reel açıdan değerlendirildiğinde sermaye tükenişi ve negatif kazanç sözkonusudur. Enflasyonun uzun vadeli fon arzı üzerindeki olumsuz etkisi açık bir biçimde görülmektedir.